

Atdzejojāja un tulkotāja Mirja Hovila 33 gadu laikā no Somijas un Latviju ceļojusi vairāk nekā simt reižu, visbiežāk apmeklējumi saistīti ar darbu, lai satiktu, piemēram, rakstnieku Juri Zvirgzdiņu, izdevēju Ingunu Ulu Cepīti vai strādātu Starptautiskajā Rakstnieku un tulkotāju mājā. Mirju var dēvēt par neoficiālo Latvijas vēstnieci Somijā, jo viņa ir izveidojusi izdevniecību *Paperiporo* (*Papīra ziemeļbriedis*), lai latviešu autoru darbus varētu izdot somiski. Latvijā Mirjai ir vairāk draugu nekā dzimtajā zemē, tāpēc, ejot pa Rīgu, viņa bieži vien kādam uzsauc sveikas.

MARLENA ZVAIGZNE

Divu kungu kalpone

Kolkas ragā, kur satiekas mazjūra un dižjūra

Par Latvijas tēla spodrināšanu, popularizēšanu un veidošanu Somijā Mirja pirms trim gadiem saņēma Latvijas Republikas Ārlietu ministrijas Atzinības rakstu, savukārt pērn viņai pasniegta Ventspils pašvaldības un Starptautiskās Rakstnieku un tulkotāju mājas balva *Sudraba tintņica* par ieguldījumu latviešu literatūras tulkošanā, konkrēti par Aleksandra Čaka dzejas un stāstu izlases un Vizmas

Belševicas triloģijas *Bille* tulkojumu. "Emocijas, saņemot *Sudraba tintņicu*, bija ļoti savilņojošas, stāvot uz skatuves un pateicības runu sakot, man burtiski trīcēja kājas, un to es arī teicu. Esmu publiski runājusi arī citviet, piemēram, konferencēs, augstskolās, bet balvas piešķiršana ir cita lieta – pie tādām neesmu pieradusi. Šoreiz Ventspili ierados, pateicoties Ziemeļvalstu Ministru padomes atbalstam. Man no vecākiem palika mantojums, tāpēc varu uzturēt savu izdevniecību, bet ikdienā arī man noder finansiāls atbalsts. Pašlaik Rakstnieku mājā atdzejoju mūsdienu latviešu dzeju."

Grūti izrunāt vārdus šķiet un zaļš

Latviju pirmo reizi apmeklējāt 1990. gadā, un šis ceļojums mainīja jūsu dzīvi. Kāpēc toreiz šeit ieradāties un kādu atceraties Latviju tolaik?

Tas bija kruīzs no Helsinkiem uz Rīgu. Nejauši maza ceļojumu biroja skatlogā pamanīju plakātu, ka pēdējā brīža biļetes maksā tikai 500 marku; iepriekšējā cena bija 1500 marku. Bija interesanti redzēt kaut ko pavisam citu. 1985. gadā biju apmeklējusi Ļeņingradu, un viss, pat Tallinu vēl

nebiju redzējusi. Rīgas pasažieru ostā mūsu kuģi sagaidīja orķestris un meitenes tautastērpos, un mēs visi, 350 somi, ja pareizi atceros, saņēmām tumši sarkanu rozi. Gidi mūs pavadīja pa Vecrīgu, un vakarā bija koncerts ar koklētājiem un dejotājiem. No rīta pēc nakšņošanas uz kuģa braucām uz Jūrmaļu. Skatoties tā laika fotogrāfijas, ir skaidri redzams, ka ielas bija samērā tukšas, nebija daudz mašīnu. Es nejausi nokļuvu tieši tajā autobusā, kurā gide bija Sarmīte Ruža. Viņa Annas Žigures kursos bija mācījusies somu valodu. Sarmīte pēc tam vairāk nekā 30 gadu strādāja Somijas vēstniecībā Rīgā, un viņa ir *vainīga* pie tā, ka es tagad esmu šeit, Latvijā. Sarmītei un viņas vīram Jānim esmu parādā par daudzām lietām, arī par draudzību un mīlestību dažādos dzīves brīžos.

Nu Latvijā esat bijusi jau vairāk nekā simt reīzu. Ko šeit parasti darāt?

Reisi ir dažādi, bet vairāk vai mazāk tie saistās ar darbu. Piemēram, koncerti, teātris un muzeji arī ir darbs, jo tulkotājam vajag saprast ne tikai valodu, bet arī ārvalodiskas lietas. Man var būt tikšanās ar kādu rakstnieku, mākslinieku, tipogrāfijas pārstāvi vai maketētāju. Somijā būdama, diemžēl nepaspēju pietiekami daudz sekot visam līdzī. Turklāt man ir daudz draugu Latvijā, un tikšanās vienmēr ir kā mazi svētki. Tātad brauciena laikā varu ne tikai strādāt, bet arī atpūsties.

Ar ko Latvija jūs tik ļoti uzrunāja, ka Helsinku Universitātē studējāt baltu filoloģiju un apgūvat arī latviešu valodu?

Latvijā otro reizi ierados 1993. gadā, un toreiz bija Dziesmu svētki. Biju tik lielā sajūsmā par to, ko dzirdēju, ka gribēju saprast arī vārdus. Tā tas viss sākās.

Mācoties latviešu valodu, kāda tā šķita? Kas bija grūtākais tās apguves procesā?

Grūti, piemēram, bija atgriezeniskie darbības vārdi, kur nu vēl pavēles formā, un tas, kā lieto prievārdus. Un sakiet, kā lai atšķir vārdus *mak-sāt, samaksāt, atmaksāt, nomaksāt*? Somu valodā nav tādas sistēmas! Latviešu valodas izruņa nav ļoti grūta, un tās sistēma ir diezgan viegla, uzsvars uz pirmās zilbes tāpat kā mums, bet jums tomēr ir vairākas skaņas, kādu mums nav. Ir grūti pateikt ne tikai *šaursliežu dzelzceļš*, bet arī *zaļš, Ģirts, šķiet, zvaigžņu*. Mēdzu teikt, ka mēs, somi, esam tādi vienkārši, tāpēc mums tik daudz skaņu nevajag, bet,

nopietni runājot, tas parādās arī runas formās un teikumos – kā somi veido tekstus, kā uzrunā cilvēkus, bieži vien īsāk un lakoniskāk nekā citur. Visur pielikt "lūdzu, lūdzu un paldies", kā humoristiski rakstīja Jāzeps Osmanis, būtu pārspīlēti un nedabiski. Pieklājību vai tās trūkumu var dzirdēt balsī, sejas izteiksmē, ķermeņa valodā. Latviski runājot, varu aizmirst pielikt *lūdzu* tur, kur vajadzētu, bet tas nenozīmē, ka esmu nepieklājīga, vien to, ka

Mums ir daudz kopīga, piemēram, Jāņu tradīcijas, tikai somu uguns kuri ir tik lieli, ka neviens nevarētu tiem pārlēkt pāri. Protams, mums ir pirts, bet latvietis domā, ka somu pirts ir sausa. Nē, sausa pirts ir izņēmums, gandrīz vienmēr ūdeni lej uz akmeņiem, lai būtu patīkami mitrs gaiss.

esmu nabaga ārzemniece, kas vēl tikai mācās jūsu valodu un to darīs līdz mūža beigām, jo valodu pilnībā apgūt nav iespējams. Intervijās var lasīt par cilvēkiem, kuri pēc X vai Y gadiem pārvalda šo vai to valodu, bet tam es, īsta perfekcioniste, neticu.

Latvieši ir ļoti dažādi

Kāpēc jūsu dzīves ceļš ir saistīts ar tulkošanu un izdevējdarbību? Esat tulkojusi ne tikai no latviešu, bet arī itāļu, angļu, norvēģu un zviedru valodas. Kā izvēlaties darbus, kurus tulkot? Tā ir autora personība vai tēmas aktualitāte?

Vienmēr esmu tulkojusi, jo ko citu gan es protu? (*Smejas.*) Jau skolā man valodas patika un padevās, bet

negribēju kļūt par skolotāju. Izdevēja esmu sešus gadus, un tas bija nepieciešams, jo citādi nešķita, ka latviešu grāmatas varētu iznākt Somijā. Tagad man ir tā priekšrocība, ka varu izvēlēties darbus, bet parasti tulkotājs to nevar darīt. Rets ir tas gadījums, kad tulkotājs ierosina izdevniecībai izdot konkrētu grāmatu un izdevniecība tam piekrīt. Gadā izdodu tikai divas trīs grāmatas, jo visu vajag rūpīgi izvērtēt. Galu galā izvēle vienmēr būs subjektīva. Aktuālas tēmas nav izejas punkts, jo manas grāmatas ir domātas ilglaicīgai lietošanai.

Kādēļ jums bija svarīgi nodibināt savu izdevniecību, lai izdotu latviešu autoru darbu tulkojumus somu valodā? Cik grāmatu šādā veidā atradušas ceļu pie lasītājiem?

Nodibināt izdevniecību bija gandrīz vienīgā iespēja. Citiem apgādiem tā literatūra likās pārāk margināla un nerentabla. Sāku ar Jura Zvirgzdiņa bērnu grāmatām, bet kopumā sešu gadu laikā esmu tulkojusi un izdevusi vienpadsmit latviešu grāmatas. Situācija pēdējā laikā gan ir nedaudz uzlabojusies, jo arī dažas citas izdevniecības tagad ir izdevušas latviešu literatūru. Savu *Paperiporo* varēju nodibināt, pateicoties no vecākiem saņemtajam mantojumam. Viņi gan gribēja, lai esmu skolotāja, tomēr ātri vien saprata, ka tulkošana ir tas, kas man padodas. Ar bērnu grāmatām ir vieglāk, jo tās diezgan labi pērk somu bibliotēkas. Par mūsu veiksmes stāstu var uzskatīt Jura Zvirgzdiņa *Lauvas rūcienu*, kas iznāca 2017. gadā. Tampere Galvenās bibliotēkas bērnu nodaļa to izvirzīja bērnu bilžu un stāstu grāmatu TOP 10 sarakstā. Un tajā gadā Somijā iznāca gandrīz 1000 bērnu grāmatu – gan pašmāju, gan tulkotu.

Esat saņēmusi Ārlietu ministrijas Atzinības rakstu par Latvijas tēla spordināšanu un popularizēšanu Somijā. Vai darāt to tikai ar tulkojumiem, vai arī kādā citā veidā?

Tas visvairāk attiecas uz manu darbu tulkošanā un izdošanā, bet arī uz to, ka esmu lasījusi lekcijas par Latvijas vēsturi, valodu, mūziku un literatūru. Kopš 1994. gada esmu Rozenāla biedrībā – latviešu un somu sadraudzības biedrībā – un vairākas reizes esmu rakstījusi par Latvijas literatūru un citām lietām biedrības gadagrāmatā vai kultūras grāmatā. Lai arī strādāju latviešu literatūras popularizēšanas labā, daudzi somi tomēr neko nezina par latviešu autoru veikumu. Ja parādās recenzijas, tad,

protams, ir vieglāk. Somijā man ļoti palīdz tur dzīvojošais latvietis Jānis Ķirpītis – viņš cita starpā nodarbojas ar mūsu interneta vietnes tehnisko nodrošinājumu. Kad man pasniedza *Sudraba tintnīcu*, Jānis atbrauca uz Ventspili un filmēja ceremoniju, intervēja Rakstnieku mājas vadītāju Andru Konsti. Uzreiz pēc šī notikuma es runāju Rīgā, starptautiskajā A. Čaka konferencē, par tematu *Čaks, somi un Somijas Čaks*. Tur man piešķīra Čaka biedrības nozīmīti.

Ko jūs saprātāt par latviešiem, tulkojot Vizmas Belševicas triloģiju *Bille*?

To, ka latvieši ir dažādi un katram ir pamatojums saviem uzskatiem. Billes tēvs un Ausmas tēvs bija politiski pretējās pusēs. Bērniem tas bija grūti saprotams, un tā ir vienmēr un visur. Bērni jau parasti grib būt solidāri ar saviem vecākiem. Par ulmaņlaikiem bija interesanti zināt to puši, kuru pārstāvēja Billes omīte, – “ne tev kas bijis, ne būs”, vienalga, kas ir pie varas. Tas bija kā moto visai grāmatai. Protams, ir skumji, ja cilvēkam ir tik pesimistisks uzskats par dzīvi. Billei arī nebija nekāda sakara ar latviešu slaveno koru un dziesmu panākumiem, tikai mamma dziedāja mājās. Klavieres viņa gan varēja spēlēt, bet tikai īsu laiku. Jaunieši arodskolā dejoja ballītēs kādas modernas dejas, nevis tautas dejas.

Kurš tulkojums jums vedās visvieglāk, kurš visgrūtāk vai arī prasīja visvairāk laika?

Bērnu grāmatām ir maz teksta, tātad ir skaidrs, ka tās prasa vismazāk laika. Pieaugušo grāmatas ir grūti salīdzināt, jo visas trīs *Billes* daļas bija liels un lēns darbs, bet arī dzeja, ko atdzejoj, ir tāda. Tajā pati izvēlējos saturu no daudzām grāmatām un visu saliku jaunam kopumam. Tādā ziņā varbūt visvairāk laika esmu veltījusi Jura Kronberga dzejas izlasei, kas iznāca 2022. gadā.

Ko no Čaka un Kronberga paņēmt sev?

Kad mācījos Helsinku Universitātē, iepazinu Čaka darbus, un tie man kļuva ļoti mīļi. Kādā dzejas vakarā toreiz lasīju savu atdzejoto *Pilsētas zēnu*. Kopš tā laika zināju, ka gribēšu somiem parādīt Čaku, bet pagāja 25 gadi, līdz tas man izdevās. Mani šajā dzejniekā piesaista modernisms un tas, ka viņš rakstīja par parastiem cilvēkiem, turklāt dzejā apskatītās tēmas ir saprotamas arī citām tautām. Jura Kronberga dzejai pieķēros, kad sāku gatavot latviešu dzejas antoloģiju. Tas ir liels un traks

Mirja Hovila kopā ar dzejnieku Juri Kronbergu Gēteborgas grāmatu tirgū 2008. gadā.

darbs, kas vēl nav pabeigts. Pirmo reizi Kronbergu lasīju igauņiski kādā dzejas izlasē un sapratu, ka gribu šos darbus lasīt oriģinālvālodā. Ar to man pavērsās pavisam cita pasaule, un tad nodomāju – nu, kāpēc es tik maz iepriekš zināju par šo daudzpusīgo un interesanto dzejnieku, kuram piemita laba ironijas un pašironijas deva?! No otras puses, Kronbergs rakstīja par mežiem, ezeriem un sēnēm. Es sapratu, ka viņš ir pelnījis atsevišķu grāmatu, kurai priekšvārdu uzrakstīja Guntars Godiņš. Šajā izdevumā ir manāma ziemeļnieciska dimensija. Piemēram, dzejolis *Pēc rudens depresijas* ir tāds, it kā to būtu rakstījis somu autors. Man žēl, ka neiepazinos ar Juri tuvāk, tikāmies tikai vienu reizi, un viņš nepaguva piedzīvot sava dzejoļu krājuma izdošanu somu valodā.

Tulkošana – tā ir radišana

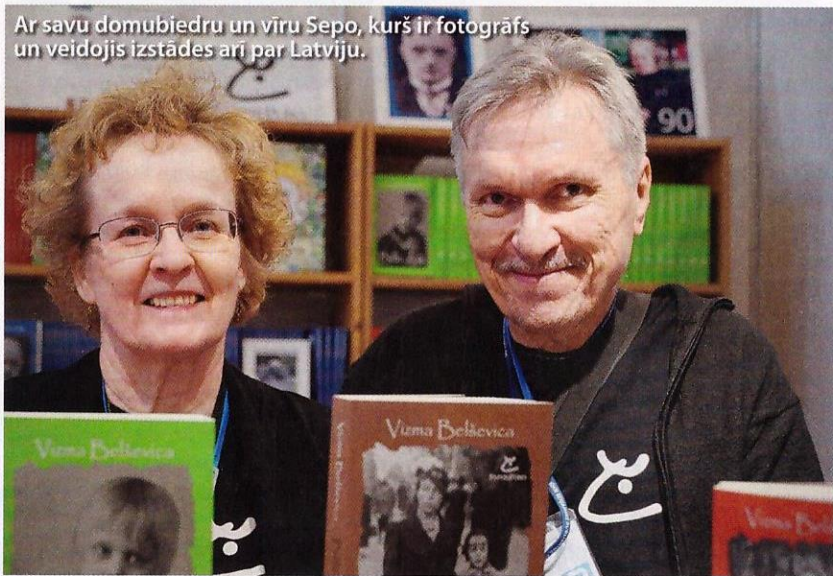
Esat atdzejojusi arī pretrunīgi vērtēto Raini. Vai jūs viņā saskatāt dižgara pazīmes?

Interesanti, ka Rainis ir samērā maz tulkots citās valodās. Nezinu, vai tas ir saistīts ar to, ka viņu uzskata par gandrīz netulkojamu, jo Rainis ir tik liela klasika latviešu literatūrā... Nezinu. Lai nu kā, bet Rozentāla

biedrība izdeva nelielu izlasi no Raiņa dzejas, no vēstulēm Aspazijai un lugu *Indulis un Ārija*. Es tajā projektā piedalījos. Strādājot pie Raiņa dzejas un vēstulēm, man kļuva skaidrs, ka katram ir savs Rainis – arī tiem, kas viņu vismaz brīvprātīgi nelasa –, un katram savi iemesli. Rainis jau pavisam konkrēti sēž uz pjedestāla Rīgā un simboliski arī, bet ne jau visu cilvēku acīs. Manas attiecības ar viņu ir korektas un pieklājīgas. Gribu arī atšķirt cilvēku kā personību un viņa darbu. Radošie cilvēki nav vienmēr tie visvieglākie, un to es jau zinu, pati būdama radošs cilvēks, jo tulkošana – tā ir radišana. Tulkotājs ir divu kungu kalps, viņš kalpo gan rakstītājam, gan lasītājam, bet pats tulkošanas process ir tikpat radošs kā oriģinālraksts. Tulkotājs ir autors, viņš veido jaunu mākslas darbu, tāpēc viņam pieder autortiesības. Sākumā šaubījos, vai Rainim vispār var pieskarties, bet pamazām sāku izturēties pret viņu kā pret nozīmīgu dzejnieku, kuru gribu somiem

Ar savu domubiedru un vīru Sepo, kurš ir fotogrāfs un veidojis izstādes arī par Latviju.

Latvijas Republikas Ārlietu ministrijas Atzinības raksts par Latvijas tēla spodrināšanu, popularizēšanu un veidošanu Somijā.

Mirja ar saviem draugiem Jāni Kirpīti (pa kreisi), Juri Zvirgzdiņu un vīru Sepo.

parādīt, kaut arī ļoti mazā apjomā. Lasot viņa dzejoļus dažās citās valodās, sapratu, ka tie arī nebija perfekti. Jā, Rainis bija dižgars, piekrītu, bet arī dižgari ir cilvēki ar saviem trūkumiem. Raiņa izlasi mēs nosaucām *Pastāvēs, kas pārvērtīsies*, un tā ir ļoti patiesa doma, ko mums visiem būtu labi ņemt vērā savā dzīvē – arī tad, ja gribam citus kritizēt. Pats Rainis pārvērtīsies mūžīgi – atkarībā no tā, kā mainīsies pasaule, kā mēs viņu redzēsim un interpretēsim. Es sev teicu – ja pat Latvijas nacionālais dzejnieks ir atzinis nepilnību savos atdzejojumos, jo tos darīja bez atskaņām, man nav, par ko atvainoties. Es drīkstu paņemt Raini rokās un sākt strādāt. Man arī nevajag būt perfekta. Ja mēs nevarētu pieskarties dižgariem, netulkoti paliktu Šekspīrs, Šillers, Dante, arī

somu klasiķi nebūtu lasāmi latviski... Protams, vajag respektēt autora oriģinālo stilu.

Cik daudz laika veltāt, lai izlasītu jaunāko latviešu literatūrā?

Lasu pārāk maz! Vienkārši trūkst laika, jo tas paiet ne tikai tulkošanā, bet arī izdošanas procesā, kas nemaz nav vienkāršs. Man tas bija jāmacās no nulles, un visu, protams, tā arī vēl neesmu apguvusi. Man būtu jālasa arī somu literatūra un vēl citās valstīs sarakstītā. Vakarā bieži vien uz naktsgaldiņa lieku kādu grāmatu, latviešu vai citu, ko gribētu palasīt, bet esmu jau nogurusi. Esmu *pūce* un parasti strādāju līdz pusnaktij vai pēc tam. Tātad pirms aizmigšanas varu darīt kaut ko vieglāku, risināt krustvārdu miklas, kas ir mana atkarība, bet ne jau tā sliktākā, jo tās

esot noderīgas atmiņas trenēšanai. Miklas risinu arī angļu valodā. Bet, runājot par pērlēm latviešu literatūrā, ir daudz labu bērnu grāmatu, tikai trūkst resursu. Tiesa, pateicoties platformas *Latvian Literature* konkursiem, esmu saņēmusi vairākus grantus grāmatu tulkošanai un izdošanai, jo drukāšana ir dārga. Daudz esmu atdzejojusi bērnu dziesmas no zviedru valodas. Tas bija arī labs treniņš. Bērniem jāpiedāvā tikai tas labākais, lai viņi mācītos milēt dziesmas, pantiņus un stāstus, vēlāk – romānus un dzejoļus.

Pašlaik atdzejojat mūsdienu latviešu dzeju. Kāds vēstījums šķiet svarīgs, lai dalītos tajā ar somu lasītāju?

Izdot tulkotu dzeju vispār nav prātīgi, jo tā gandrīz vienmēr ir šauras auditorijas literatūra. Bet man patik izaicinājumi, un Latvijai ir tik daudz, ko piedāvāt. Nezinu, vai visi mani plāni ar atdzeju jebkad īstenosies, bet es cenšos kaut ko darīt katru gadu. Šogad būs *Pieci vīri laivā* – mūsdienu dzeja. Lai neviens neapvainojas, ka nav ticis šo piecu pulciņā, jo lēmumi ir jāizdara, un, kā jau savulaik rakstīja Eduards Veidenbaums, "mums, latviešiem, dzejnieku milzīgs bars". Gribeju atrast raibu pulciņu, kas pārstāv vairākus gadu desmitus, visvecākais ir dzimis piecdesmitajos gados, jaunākais – astoņdesmitajos. Somijā gan arī ir dzejnieki visos vecumos, bet ir labi paplašināt savu redzesloku un zināt, kas notiek citur – tomēr ļoti tuvu,

otrā pusē Baltijas jūrai. Un nākamgad būs sieviešu kārta.

Esat atdzejojusi arī latviešu dziesmas. Vai tas nozīmē, ka tās tagad skan Somijā?

Divas dziesmas ir iekļautas komponista Jāņa Lūsēna un dziedātājas Inetas Rudzītes dubultajā kompaktdiskā *Manā varā*. Lieliska bija pieredze skaidrot Inetai somu valodas izrunu, kad viņa ierakstīja šīs dziesmas Jāņa Lūsēna juniora studijā. Trīs dzejoļi Čaka izlasē ir atdzejoti tā, lai varētu dziedāt: Arta Robežnieka komponētā *Dzērāja dziesma* un Nika Matvejeva *Var jau būt un Vēl vienu mirkli*. Ir arī citas dziesmas, un zināmi plāni ir, bet redzēsim, kā būs.

Latvijā koki godīgi tiecas debesīs

Kādi somi ir kā lasītāji, kāda veida literatūra visvairāk ir cienā?

Lasītāji, protams, ir dažādi. Pēdējā laikā vērojama liela interese par vēsturi – gan prozā, gan nozaru literatūrā, gan tulkotā, gan pašmāju. Tajā žanrā labi iederas *Paperiporo* grāmatas, piemēram, Vizmas Belševicas *Bille* un Ingūnas Ulas Cepītes *Ulsiks*. Bet somi arī daudz lasa un raksta detektīvus, kurus pēdējā laikā vērtē augstāk nekā agrāk, jo tie kā žanrs nav sliktāki par citu literatūru. Bet labums ir atkarīgs no konkrētas grāmatas. Ziemeļvalstu detektīvos ļoti bieži uzsver sabiedriskas lietas un apstākļus, sociālas problēmas, tā ka tā nemaz nav viegla literatūra. Latvijā detektīvžanrs nav tik izplatīts, un to tulkot pašlaik man nav aktuāli. Viens Andra Kolberga detektīvs ir iznācis somu valodā tālajā 1990. gadā, bet toreiz to tulkoja no krievu valodas. Padomju laikā gandrīz visas nedaudzās latviešu grāmatas tulkoja ar krievu valodas starpniecību, jo latviešu valodas pratēju Somijā praktiski nebija.

Ja paraugāties uz somiem un latviešiem, kas ir vienojošais un kas atšķirīgais kultūrā, sadzīvē un dabā? Kas jums asociējas ar Latviju?

Abām tautām ir svarīga daba un meži, un varētu teikt, ka esam mežinieki šā vārda labākajā nozīmē. Protams, ir arī ļoti urbāni cilvēki, kas tā nejūtas, bet abās mūsu valstīs urbanizācija ir diezgan nesena parādība, tāpat lielai daļai ir saknes

laukos – ja ne vecāku, tad vecvecāku. Latvieši bieži vien sevi uzskata par introvertiem, somi arī. Kovida laikā jokoja, kāpēc jāievēro tikai divu metru attālums. Protams, tas ir arī vispārinājums, jo gan latviešiem, gan somiem ir dažādi cilvēki, arī ļoti ekstraverti. Mums ir daudz kopīga, piemēram, Jāņu tradīcijas, tikai somu uguns kuri ir tik lieli, ka neviens nevarētu tiem pārlēkt pāri. Protams, mums ir pirts, bet latvietis domā, ka somu pirts ir sausa. Nē, sausa pirts ir izņēmums, gandrīz vienmēr ūdeni lej uz akmeņiem, lai būtu patikami mitrs gaiss. Vēl latvietis domā, ka Espo ir Helsinku daļa, bet īstenībā tā ir pilsēta, turklāt otrā lielākā Somijā. Vēl viens mīts – visi somi prot zviedru valodu.

ligzdojuši mūsu zemē. Bet mēs ar vīru, braucot no Tallinas uz Latvijas pusi, sākam skaitīt šos putnus, un pirmie, protams, parādās jau Igaunijā. Zināt, man ļoti patīk Latvijā priežu meži – tie ir tādi godīgi, koki aug pa taisno līdz debesīm. Priedes un virši ir ļoti ziemeļnieciskas lietas. Mani fascinē šeit redzami stāvkrasti un kāpas ar baltajām smiltīm. Vēl man Latvija asociējas ar pildītām pankūkām, gardiem un par pieejamu cenu nopērkamiem zandartiem un šokolādes konfektēm.

Atgādiniet, lūdzu, kā sauc jūsu vīru, kurš ir fotogrāfs! Vai jums bijuši kopīgi ar Latviju saistīti projekti?

Viņu sauc Sepo, un latvieši tāpat kā somi arī reizēm to raksta ar diviem *p. Seppo*, starp citu, nozīmē Kalvis, tāpat viņam ir vārdadiena arī Latvijā. Es viņu iepazīstināju ar Latviju aptuveni pirms 16 gadiem, kad bijām sākuši kopdzīvi. Kopā esam izdevuši grāmatu *Tāpēc esmu laimīgs*, kurā ir viņa fotogrāfijas par Eiropu un daudz vietas katra paša domām un pārdomām. Tur var rakstīt dzejoļus, piezīmes, novērojumus par laikapstākļiem, izmantot par dienasgrāmatu vai viesu grāmatu. Sepo fotogrāfijas var atrast arī manis izdotajā Jura Kronberga dzejas izlasē, ir dažādi nākotnes plāni... Vīrs man ir arī uzticams šoferis, un izdevniecībai tas ir nepieciešams, jo pati esmu slihta autovadītāja. Un, protams, grāmatu kastes man pašai nest ir smagi. Pirms diviem gadiem mūsu pilsētas Salo galvenajā bibliotēkā bija

Sepo lielā fotoizstāde par Latviju, ap 100 bilžu par dažādiem tematiem. Lidzīga izstāde, bet pielāgota latviešu skatītājiem, bija redzama Ventspils Galvenajā bibliotēkā 2022. gadā.

Jums kādreiz ir paslīdējusi kāja – pati esat izteikusies dzejā vai prozā?

Vai nav likumsakarīgi, ka es, jau maza būdama, biju tāda dzejas meitene kā L. M. Montgomerijas Emīlija no *Jaunā mēness*? Tās grāmatas es lasīju savā bērnībā, bet pirmos dzejoļus sacerēju jau ilgi pirms tam, varbūt pirmsskolas vecumā. To arī turpināju, un kādā jauniešu konkursā man mazliet veicās, bet galvenokārt tas ir palicis vaļasprieka līmenī – atvilktnē. Dažādi dziesmu teksti arī ir, bet tie gaida komponistus. ■

Īstenībā to māc diezgan maza daļa. Mums atšķirīga diemžēl ir liela daļa 20. gadsimta vēstures.

Latvijā mani ļoti iepiecinā pļava ar sarkanām magonēm vai cigoriņi ceļmalā. Es ilgu laiku arī nezināju cigoriņu vārdu, brīnījos, kas tā par lillā puķi, jo Somijā tā nav tik izplatīta. Latvija mums ar vīru saistās arī ar baltajiem stārķiem, jo mūsu valstī tie praktiski neligzdo. Kad tas notika 2015. gadā mazā Koski pašvaldībā Somijas dienvidos, stārķu ligzdošana bija īsts notikums! Kāda firma tur uzstādīja novērošanas kameras, un stārķus varēja vērot attālināti, lai cilvēki netraucētu putnus. No trim mazuļiem dzīvs palika tikai viens, viņš ar vecākiem augstā lidoja uz dienvidiem. Vēlāk stārķi nav